МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Кафедра філософії

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ Олександр ЗАПОРОЖЧЕНКО
"_____" _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Філософія науки та етика науковця»

Рівень вищої освіти	**третій (освітньо-науковий)**
Галузь знань	**11 Математика та статистика**
Спеціальність	**111 Математика**
Освітньо-наукова програма	**Математика**

ОНУ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія науки та етика науковця». – Одеса: ОНУ, 2022. – с.

Розробники: Шевцов С. П., д. філос. н., професор кафедри філософії; Голубович І.В. д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії

Протокол № 3 від "14" листопада 2022 р.

Завідувач кафедри _____ (Інна ГОЛУБОВИЧ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОНП «Математика»_____ (Вячеслав ЄВТУХОВ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 3 від "15" листопада 2022 р.

Голова НМК _____ (Галина ЛЕВЧЕНКО)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від "____"_____20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від "____"_____20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>очна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="15">Загальна кількість:

кредитів – 4

годин – 120

змістових модулів – 3</td><td rowspan="15">Галузь знань
11 Математика та статистика

Спеціальність
111 Математика

Рівень вищої освіти:
третій (освітньо-науковий)</td><td colspan="2">обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>14 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>90 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Форма підсумкового контролю:
Іспит</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – роз'яснення філософських засад наукового знання, евристичних можливостей та обмежень методів дослідження та етики науковця.

Завдання: 1) розкрити філософські підвалини наукового знання взагалі та конкретної науки;

2) сформувати уявлення щодо філософського виміру методології наукового дослідження;

3) сформувати уявлення про потенційні можливості наукового дослідження та ролі науковця у суспільстві;

3) надати розуміння зв'язку між етикою науковця та науковим знанням і суспільством.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у сфері математики та статистики із залученням отриманих знань із суміжних навчальних дисциплін, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійних практик.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 03. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 04. Здатність застосовувати знання про фундаментальні засади наукового мислення та сучасну методологію у науково-дослідницькій діяльності.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:

ПРН 04. Вміти слідувати нормам етичної поведінки стосовно інших людей; адаптуватися та комунікувати; демонструвати прихильність до етичних зобов'язань та етики поведінки в наукових дослідженнях, ділитися набутими знаннями з іншими, дбати про якість виконуваної роботи.

ПРН 07. Вміти застосовувати концептуально-методологічні знання про сутність природних і суспільних явищ для аналізу проблем в тій чи іншій галузі науки; прогнозувати на основі філософських знань можливий розвиток природних і суспільних процесів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати: фундаментальні основи наукового знання та філософські підвалини конкретної науки; основні методи наукових досліджень та їхній зв'язок з природою людського розуму і життя; принципи будування проєктів наукових досліджень; межі людського знання та методи їх розширення; основні принципи наукової методології та етики науковця; методи та практики постійного саморозвитку та самовдосконалення

вміти: критично мислити, зокрема, вміння застосовувати критичне мислення до аналізу результатів власного наукового дослідження, його наукової новизни, теоретичного і практичного значення; використовувати здатність до саморозвитку та самовдосконалення..

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія науки

Тема 1. Що таке наука. Поняття «філософія» та «наука»: відмінність та подібність. Відмінність науки від псевдонауки та квазінауки. Ідеали науки. Норми науки. Види наук. Філософія науки як філософська дисципліна, яка вивчає науку як свій об'єкт. Навіщо науковцям філософія? Філософія окремих наук. Поняття «філософія науки» в вузькому та широкому значеннях.

Тема 2. Філософські та наукові методи дослідження. Методологія науки як частина філософії науки. Поняття «дослідження», «філософське дослідження» та «наукове

дослідження». Основні завдання наукового дослідження (за О. А. Івіним). Способи обґрунтування ідей. Гіпотеза: визначення, класифікація, правила формулювання. Обґрунтування та критика гіпотез. Теорія: визначення та структура. Операції раціоналізування. Способи дослідження. Класифікація способів дослідження. Поняття наукової парадигми. Поняття наукової революції.

Змістовий модуль 2. Формування методології філософського дослідження

Тема 3. Як проводити філософське чи наукове дослідження. Проблемні ситуації та їхній зв'язок із актуальністю теми дослідження, ступенем розробленості проблеми, метою та завданням дослідження, об'єктом і предметом дослідження. Поняття «нове знання» та «наукова новизна». Актуальність та мода. Оцінка дослідження. Мова та форма наукового дослідження.

Тема 4. Філософська та наукова література. Філософська та наукова література як форма звітності про проведене дослідження: тези, доповіді, повідомлення, статті, рецензії, огляди, монографії, реферати, курсові роботи, дисертації, автореферати, звіти науково-дослідних робіт тощо. Цитування. Бібліографічні посилання та описи. Електронні ресурси, їхні можливості та недоліки. Ознаки наукової ситуації.

Тема 5. Особливості наукового дослідження. Тема практичного заняття за спеціальністю аспіранта та на його вибір – з урахуванням специфіки факультету та напряму дослідження.

Змістовий модуль 3. Етика науковця

Тема 6. Метаетика. Що таке етика. Види етики (метаетика, нормативна етика, прикладна етика). Етичні концепції (деонтологія, етика чеснот, консеквенціоналізм, утилітаризм тощо). Види прикладної етики (біоетика, ділова етика, екологічна етика, комп'ютерна етика, медична етика, наукова етика, педагогічна етика, політична етика, юридична етика тощо).

Тема 7. Наукова етика. Наукова етика як частина філософії науки. Моральні принципи Р. Мертона. Універсальна мета наукової етики. Норми толерантності. Дослідницька етика. Проблема лінгвіцизму. Проблеми академічної непристойності (видавання себе за іншу особу, обман, підтасування фактів, плагіат, професійна непристойна поведінка, саботаж, списування, утиски в академії, хабарництво, шахрайство тощо). Кодекси наукової етики.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Очна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	ср		л	п/с	лаб	інд	ср
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Філософські методи												
Тема 1. Що таке наука	18	2	2			14						
Тема 2. Філософські та наукові методи дослідження	20	2	2			16						
Разом за змістовим модулем 1	38	4	4			30						
Змістовий модуль 2. Формування методології філософського дослідження												
Тема 3. Як робити філософське чи наукове дослідження	20	2	2			16						
Тема 4. Філософська та наукова література	18	2	2			14						
Тема 5. Особливості наукового дослідження	10	2	2			6						
Разом за змістовим модулем 2	48	6	6			36						
Змістовий модуль 3. Етика науковця												
Тема 5. Метаетика	16	2	2			12						
Тема 6. Наукова етика	18	4	2			12						
Разом за змістовим модулем 3	34	6	4			24						

Усього годин	**120**	**16**	**14**			**90**						

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
		Очна форма
1	Що таке наука	2
2	Філософські та наукові методи дослідження	2
3	Як робити філософське чи наукове дослідження	2
4	Філософська та наукова література	2
5	Особливості наукового дослідження	2
6	Метаетика	2
7	Наукова етика	2
	Усього	14

7. Теми лабораторних занять

не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		очна форма
1	Що таке наука [1]	14
2	Філософські та наукові методи дослідження [1]	16
3	Як робити філософське чи наукове дослідження [1]	16
4	Філософська та наукова література [1]	14
5	Особливості наукового дослідження	6
6	Метаетика [1]	12
7	Наукова етика [1]	12
	Усього	90

До самостійної роботи відноситься:
[1] – підготовка до лекцій, семінарських;
[2] – написання рефератів, есе.

Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи наведене у п. 14, 15.

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

ІНДЗ не передбачене.

10. Методи навчання

Лекції, семінари, пояснення, дискусії, бесіди, наочні методи, самостійна робота

11. Методи контролю

Підсумкова оцінка складається з суми балів, одержаних протягом усього семестру (поточний контроль) та під час іспиту наприкінці курсу (підсумковий контроль).

Підсумковий контроль – іспит в усній формі. Поточний контроль - оцінювання знань здобувачів по кожному з трьох змістових модулів здійснюється за допомогою усного опитування, результатами виконання завдань на практичних заняттях.

Курс поділений на три змістових модулі. Протягом першого змістового модуля аспірант може отримати 20 балів, протягом другого змістового модуля - 30 балів, протягом третього змістового модуля - 20 балів.

Максимальна кількість балів за поточний контроль – 70. Максимальна кількість балів за підсумковий контроль – 30 балів.

12. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття «філософія» та «наука».
2. Відмінність науки від псевдонауки, квазінауки та паранауки.
3. Ідеали науки (теорія, істина, об'єктивність тощо).
4. Поняття «філософія науки» у вузькому та широкому значеннях.
5. Поняття «дослідження» та «наукове дослідження».
6. Основні завдання наукового дослідження.
7. Поняття «методологія», «метод» і «методика».
8. Поняття «наукового методу».
9. Загальна, окрема та конкретна методологія.
10. Норми науки (обґрунтованість наукового знання, логічна послідовність, раціональність, практична значущість).
11. Наукове обґрунтування (емпіричне, опосередковане, теоретичне, методологічне, системне, контекстуальне тощо).
12. Наукова критика (емпіричне спростування, логічна фальсифікація, реальне спростування, суперечка, парафальсифікація тощо).
13. Поняття «нове знання» та «наукова новизна».
14. Поняття «мета» та «завдання» («задача»).
15. Поняття «об'єкт» і «предмет».
16. Поняття «опис», «пояснення», «прогноз» і «розуміння».
17. Проблемні ситуації (неявні проблеми, проблеми-замороки тощо).
18. Гіпотеза: визначення, класифікація, правила формулювання.
19. Теорія: визначення та структура.
20. Наукова література(монографії, статті, доповіді, рецензії, біографічні, географічні й інші описи (нариси), короткі повідомлення, автореферати, реферати, тези доповідей і повідомлень, звіти науково-дослідних робіт, дисертації тощо).
21. Цитати. Бібліографічні посилання й описи.
22. Етика: визначення, види.
23. Основні етичні концепції.
24. Види прикладної етики.
25. Що таке наукова етика.
26. Моральні принципи Р. Мертона.
27. Універсальна мета наукової етики. Норми толерантності.
28. Проблема лінгвіцизму.
29. Проблеми академічної непристойності.
30. Кодекси наукової етики.

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі ВО

Поточний контроль			Підсум-ковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	30	100
20	30	20		

Критерії та шкала оцінювання: національна та ECTS

Реалізація основних завдань контролю знань здобувачів вищої освіти в ОНУ досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю. Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань здобувачів вищої освіти, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань здійснюється за 100-баловою системою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –A, B, C, D, E, FX, F).

100 бальна шкала / Оцінка ECTS	За національною системою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
90 – 100 A	Відмінно	Аспірант повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми, вміє вільно та розгорнуто із залученням додаткового матеріалу викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки. Аспірант здатен проявити знання основних категорій, їхнього змісту та розуміння їхнього взаємозв’язку, здатен надати тлумачення відповідних понять, демонструє знання змісту передбачених програмою проблемних ситуацій, здатен робити самостійні висновки. Аспірант свідомо аналізує зв’язки між причиною та наслідками, здатен використовувати загальні теоретичні положення для рішення конкретних завдань, використовує нові інформаційні технології для поповнення знань.	Аспірант здатен аргументувати обраний спосіб виконання практичних завдань, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі
85 - 89 B		Аспірант в цілому володіє навчальним матеріалом, повно та обґрунтовано викладає його під час усних виступів або письмових відповідей, використовує нормативну та обов’язкову	Аспірант має сталі навички виконання практичних завдань, правильно вирішує більшість з них, але

		літературу, застосовує теоретичні знання для розв’язання стандартних ситуацій, здатен самостійно аналізувати, узагальнювати й систематизувати навчальну інформацію, втім допускає неточності, які не є суттєвими для характеристики предмету питання та не впливають істотно на загальну характеристику того чи іншого явища або поняття.	припускає певні дрібні неточності.
75 - 84 C	добре	Аспірант виявляє загалом доволі високий рівень знань щодо всієї програми навчальної дисципліни, володіє навчальним матеріалом, застосовує теоретичне знання для розв’язання стандартних практичних ситуацій, але відчуває складнощі щодо самостійного аналізу деяких питань, робить окремі помилки у аргументації, допускає незначні неточності.	Аспірант за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою навчальної дисципліни, але відчуває складнощі у самостійному використанні теорії для практичних завдань.
70 – 74 D		Аспірант володіє навчальним матеріалом в цілому, але помиляється у деяких окремих питаннях, або відтворює певну частину навчального матеріалу з втратою певних елементів логічних зв’язків. Аспірант знає основні поняття навчального матеріалу, але має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого та під час виявлення причинно-наслідкових зв’язків та формулювання висновків.	Аспірант має основні навички виконання практичних завдань, здатен правильно вирішувати лише половину практичних завдань.
60 - 69 E	задовільно	Аспірант не повною мірою розуміє предмет навчальної дисципліни, лакуни його знання не є суттєвими, але наявними. Аспірант має недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей або процесів, які досліджуються. Аспірант допускає нечіткість характеристик або плутанину у причинно-наслідкових зв’язках, викладає свої думки з порушенням логіки подання матеріалу.	Аспірант здатен використовувати знання лише в стандартних практичних ситуаціях, має нестійкі навички виконання практичних завдань, робить значну кількість суттєвих помилок, серед яких є суттєві.

35 - 59 FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Аспірант помиляється у розкритті сутності базових питань навчальної дисципліни, допускає суттєві змістовні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно. Не засвоїв більшості тем навчальної програми, не вміє викласти зміст більшості основних питань, безсистемне виокремлює випадкові ознаки вивченого, не вміє сформулювати свою думку та викласти її в логічній послідовності, робити узагальнення та висновки.	Аспірант здатний виконати лише окремі практичні завдання за допомогою викладача. У аспіранта відсутні сформовані уміння та навички.
0 – 34 F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не засвоїв навчальної програми, не вміє викласти зміст жодної теми навчальної дисципліни, не виконав контролю, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни.	Аспірант виконує лише елементи практичних завдань, погребує постійної допомоги викладача.

14. Методичне забезпечення

1. Голубович І. В., Шевцов С. П. Філософія науки та етика науковця. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти. Одеса: Видавництво ОНУ, 2020. 51 с.
2. Готинян-Журавльова В. В. Сучасна філософія науки: методичні вказівки для студентів нефілософських факультетів. Одеса: ОНУ, 2016. 42 с.
3. Философия науки: системный аспект / А. И. Уёмов, Л. Н. Терентьева, А. В. Чайковский, Ф. А. Тихомирова. Одесса: Астропринт, 2010. 360 с.

15. Рекомендована література

Основна

1. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац. стандарт України. Вид. офіц. Введ. з 01.07.2016. К.: УкрНДНЦ, 2016. 16 с. (Інформація та документація).
2. Етичний кодекс ученого України / НАН України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09/conv?lang=ru#Text (дата звернення: 18.06.2020).
3. Філософія науки / за ред. І. С. Добронравової. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченко, 2018. 255 с.

Додаткова

1. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій (розроблено на підставі ДСТУ 3008-95 «Документи. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення») // Бюлетень ВАК України. К., 2011. № 9/10. С. 2–10.
2. Гальченко С.І., Силка О.З. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Черкаси: АММО, 2015. 93 с.
3. Ивин А. А. Современная философия науки. М.: Высшая школа, 2005. 592 с.
4. Кодекс наукової етики / Всеукраїнська громадянська організація «Українська федерація вчених» // Наука і наукознавство, 2005. № 3. С. 31–37.

5. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с.
6. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018. 628 с.
7. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / під загал. ред. Л. Губерського. 2-е вид., перероб. і доп. Харків: Фоліо, 2017. 624 с. (Підручники для ВУЗів).
8. Філософія науки / за ред. І. С. Добронравової. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченко, 2018. 255 с.
9. Чуйко В. Л. Рефлексія основоположних методологій філософії науки. К.: Центр практичної філософії, 2000. 252 с. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац. стандарт України. Вид. офіц. Введ. з 01.07.2016. Київ: УкрНДНЦ, 2016. 16 с. (Інформація та документація).
10. Dicken P. Getting Science Wrong: Why the Philosophy of Science Matters. London: Bloomsbury, 2019. 202 p.
11. Resnik D. B. What Is Ethics in Research & Why Is It Important? URL: https://www.niehs.nih.gov/research/resources/bioethics/whatis/index.cfm#:~:text=When%20conducting%20research%20on%20human,and%20burdens%20of%20research%20fairly (accessed 18.06.2020).
12. Rosenberg A., McIntyre L. The Philosophy of Science: A Contemporary Introduction. The 4th ed. London: Routledge, 2019. 294 p. (Routledge Contemporary Introductions to Philosophy).
13. Shevtsov S. Ethical nodes in the philosophy of science // *Philosophy International Journal*. 2022. Volume 5, Issue 2. https://medwinpublishers.com/PhIJ/ethical-nodes-in-the-philosophy-of-science.pdf
14. Smith D. Five principles for research ethics // *Monitor Staff*, January 2003. Vol 34. No. 1. P. 56.

16. Електронні інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека “psylib” (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.) http://www.psylib.kiev.ua
2. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html
3. Вся нормативка з підготовки, захисту дисертації та публікації наукових статей: http://sslab.com.ua/Home/Post/51/vsya-normativka-z-p%D1%96dgotovki_-zaxistu-disertac%D1%96%D1%97-ta-publ%D1%96kac%D1%96%D1%97-naukovix-statej-(stanom-na-22-zhovtnya-2019-r)?fbclid=IwAR1ydnAiwIvq6aK1MRMrxa307gqAlp9pbeXKJhdCm47l5Jn446KbXLaTv0M
4. Українські матеріали та ресурси із академічної доброчесності: https://www.skeptic.in.ua/integrity/
5. Committee on Publication Ethics (COPE): https://publicationethics.org/

Додаток 1

Плани семінарських занять

Тема 1. Що таке наука

1. Наука: визначення, структура, функції, види.
2. Наука, псевдонаука, квазінаука.
3. Ідеали та норми науки.
4. Види наук.

Тема 2. Філософські та наукові методи дослідження

1. Дослідження: визначення, структура, основні завдання.
2. Способи досліджень.
3. Метод, методика, методологія.
4. Класифікація методів.

Тема 3. Як робити філософське чи наукове дослідження.

Частина 1:

1. Що таке проблемні ситуації.
2. Встановлення актуальності теми дослідження та ступеня розробленості проблеми.
3. Мета та завдання дослідження.
4. Об'єкт і предмет дослідження.

Частина 2:

1. Гіпотеза та теорія.
2. Як обирати методи для дослідження.
3. Нове знання та наукова новизна.
4. Оцінка дослідження.

Тема 4. Філософська та наукова література

1. Філософська та наукова література як форма звітності про проведене дослідження.
2. Види звітності (тези, доповіді, повідомлення, статті, рецензії, огляди, монографії, реферати, курсові роботи, дисертації, автореферати, звіти науково-дослідних робіт тощо).
3. Цитування.
4. Бібліографічні посилання та описи.

Тема 5. Особливості наукового дослідження

1. Загальна характеристика аспірантом власної науки.
2. Опис та ключові пункти власного дисертаційного дослідження.

Тема 6. Метаетика

1. Що таке етика.
2. Види етики.
3. Етичні концепції.
4. Види прикладної етики.

Тема 7. Наукова етика.

Частина 1:

1. Наукова етика як частина філософії науки.
2. Моральні принципи Р. Мертона.
3. Дослідницька етика.

Частина 2:

1. Проблема лінгвіцизму.
2. Проблеми академічної непристойності.
3. Кодекси наукової етики.